

Vtorek, četrtek in soboto izhaja in velja v Mariboru brez pošiljanja na dom
za vsa leta 8 g. — k.
pol leta 4 " — k.
četrtek 2 " 20 "
Po pošti:
za vse leta 10 g. — k.
pol leta 5 " — k.
četrtek 2 " 60 "

SLOVENSKI NAROD.

Oznaniha:
Za navadno tristopno vrsto se plačuje:
6 kr. če se tiska 1krat,
5 " " " 2krat,
4 " " " 3krat.
veče pismenke se plačujejo po prostoru.
Za vsak tisek je plačati kolek (štempelj) za 80 kr.

Vredništvo in opravništvo je na stolnem trgu (Domplatz) hiš. št. 179.

Rokopisi se ne vračajo, dopisi naj se blagovoljno frankujejo.

Neposredne volitve.

Pri najbolji volji mora naša publicistična vest ohlapna postati. Koliko je tega, ko je vlada v vseh svojih novinah z neovrgljivimi dokazi dokazovala, da bi bilo žaljenje Nj. veličastva, veleizdaja, puntanje, ščuvanje in še nekaj enacih hudodelstev avstrijskega kazenskega zakonika, ko bi se zdaj odložilo delovanje državnega zbora in vlada je bila o tem sama tako prepričana, da je v jako nemilostivi obliki iz službe odpustila tri cesarske namestnike, ki so svojo stranko glasovali za te zločine. Denes je vlada brez zunanjega pritiskanja, brez zborovega sklepa ali njegove prošnje ali priporočila sama storila, kar je pred kratkim tako arditno grajala, tako ostro kaznovala. Samo, ker je Rechbauer s centralisti vred zažugal, da bode napravil v državnem zboru „strike“, morala je vsa Cislajtanija lezti pred Rechbauerja k križu. Vlada ni le preložila državnega zbora delovanje, ampak izigrala je tudi svojo zadnjo karto, razpisala je neposredne volitve na Českem. Res da je vsa federalistična stranka v državnem zboru — in mi mislimo, da je ta stranka tam zdaj v večini — bila proti neposrednim volitvam. Ob sebi se razumeva, da je bil proti njim tudi deželni zbor česki, kakor že poprej gališki, kranjski, tirolski itd., torej velika večina Cislajtancev. A kaj so v Cislajtaniji ti be-rači, ti Čehi, Moravci, Poljaki, Tirolci, Slovenci, Dalmatinci itd.? Naj razume to vladanje, kdor hoče, mi ga ne razumevamo. Ustavovrni stranki, ki ministerstvu povsod, z vsemi sredstvi in z ustavovrnežem nenavadno odločnostjo nasprotuje, je bilo le treba svoje tirjatve izreči in ministerstvo je že bilo pri rokah ustreči jim pozablja, da s tem od sebe peha vse federalistične elemente, na ktere bi se mogla edino opirati. Pa pravijo, da v po-

litiki sentimentalnost ne velja in da tú odločuje samo tisti odvetnik, ki vsako pravdo dobi — srečen uspeh. Dobro, naj bo temu res tako. Ali ministerstvo pravde ne more dobiti, ako bodo neposredne volitve to dale, kar imajo dati. Ako pride iz Česke toliko poslancev v državni zbor, da dobodo ustavovrneži večino — in to je namen tega koraka — potem ne bode večine prvo delo dovoliti proračun in voliti delegacije, ampak najprvo bode nova večina brez milosti iz ministerskih sedežev pomedla može, ki so jejs tem skrajnim sredstvom pomagali do večine. Ministerstvo bode samo sebi skopalalo jamo in poveljalo svoje sovražnike prepuščaje jim ob enem svoje prijatelje. To gotovo ni niti sentimentalno, tako malo kakor bode uspešno in kakor malo je umljivo.

Pa pustimo prazno razmišljanje in pogledimo si stvari same. Da so Čehi z veliko nevoljo sprejeli udarec namenjen njih samostanosti, tega ni treba še posebej praviti. Vendar se samosvesten narod tudi tega udarca ni najmanj ustrašil. „Pol.“ pravi: „Neposredne volitve za Boga ne bodo nas spravile v obupanje... Res si bode vlada smela z dobro vestjo reči, da je poskusila vsak tudi najzadnji decembristični pripomoček spraviti nas v državni zbor. Spravila nas ne bo. Kar bo potem mogla proti nam rabiti, ni drugega kot odkrita, naga sila. Pa vsemu gledamo mirno in pripravljeni nasproti, tudi obupanem pripomočkom obupajoče vlade.“ Ministerstvo „sprave“ je torej važni narod česki popolnoma odpahnilo od sebe in pokazalo, da ni kos ustreči cesarjevemu zapovelju: „Napravite mir med mojimi narodi.“

In kaj je za to dobilo? Česka ima poslati 54 poslancev v državni zbor. Ko bi Čehi ne volili, volilo bi se torej 54 poslancev in ustavovrni stranka bi s

sedanjimi 68 poslanci štela jih v državnem zboru 122, to je mogla bi početi, kar bi hotela. A Čehi bodo volili, in v českih okrajih volili 22 deklarantov, ki pa ne pojdejo v državni zbor. Ustavovrni stranka dobi torej — negledé za zdaj na plemstvo — v državnem zboru iz Česke samo 32 glasov, in bi štela vsega skupaj 100 glasov. V tem slučaju bi bilo v državnem zboru vse omahljivo, in ko bi nahod enega ali drugega ustavovrneža zadržal iz zbornice, ne mogla bi zbornica sklepati. Ako pa državopravna opozicija zmaga tudi v velikem posestvu, potem pojde na Dunaj le 17 ustavovrnežev, vseh bi bilo le 85, ti pa brez pripomoči federalistične stranke ne morejo začeti najmanj stvari.

Po vsem tem morajo neposredne volitve ministerstvu škodovati, ustavovrnežem ne morejo pomagati, ako jim ob enem ne pomaga slučaj. Kako pa je s federalistično stranko v državnem zboru? Mi smo od nekaj trdili, da federalisti nimajo v državnem zboru ničesa iskati. Ko so bili vendar v očigled toliko poučarjanim „osodepolnim dogodjajem evropskim“ sklenili, ka volijo v državni zbor, da ne bi državna mašina obtičala, obmolčali smo, in čakali, kaj se dogodi. Ko so se bili „narodno-avtonomni“ poslanci zedinili v „shodišče desnega središča“, morali smo odobravati njihov program, ki je imel namen v smislu oktoberske diplome razširiti deželno avtonomijo.

Res do zdaj nismo imeli prilike opazovati, kaj so „narodno-avtonomni“ poslanci storili, da bi se kolikaj uresničil njihov program in moramo reči, da nas je to vznemirjalo; a molčali smo: proti deželni avtonomiji se vsaj še ni bilo nič zgodilo, niti od strani vlade, niti od strani zbora, niti od strani omenjenega shodišča. Vse pa je spremenjeno, od kar

Listek.

General Trochu. *)

(Preved. iz pariške „Illustration.“)

General Trochu, ki je znedavna imenovan za poveljnika v Parizu in glavnega komandanta vseh moči, ktere imajo glavno mesto braniti, je razglasil l. 1868 knjigo pod naslovom: L' Armée française en 1868 (Armada francoska leta 1868), delo, ktero je imelo že prvega leta dvanajst natisov in ktero jih že zdaj šteje do devetnajst.

Ne bode torej negodno, sedaj nekoliko besed o knjigi pregovoriti, ktera je imela toliko vspeha, in ktere glavne misli so v uradnih krogih toliko mrženja vzbudile.

Knjiga generala Trochu nij drugo nego razvijanje načel. Ona ima za svrha dokazati, da nasproti javno pripuščenemu mnenju preustrojenje armadino ne obstoji samo v zakonu o novačenju in v pomnoženju sredstev, temveč v popravljenju nekterih zmot in v zboljšanju teh sredstev.

Prvič je treba denar štediti (šparati); drugič treba posebne armadine oddelke kakor artilerijo, pionirje in razmérno število konjenikov na vedno razpolaganje pri roki imeti; tretjič dobro vojsko gradivo pripravljati, ktero vsem tirjavam vojskega zboljšanja odgovarja; in četrtič je treba množino ljudstva (les masses) v takem številu in

v lastnosti stalnih vojaških oddelkov takó vrediti, da jih je v slučaju sile mogoče po vrsti sprejemati, sestavljati in k armadam pošiljati. — To so tako rekoč stavbene podlage cele njegove sisteme.

K tem četirim glavnim predlogom morajo se še nekteri posebni nasveti pridružiti.

Najpreje treba za prado posebno sistemo občnega francoskega vzpitanja (odgojenja) osnovati; v vojaku je treba državljanska čustva podžigati in gojiti; treba ga povestnice učiti in mu vojno razkladati. Kretanje (manoeuvres), streljanje, obraz zvezavanja orodja, razlaganje in zlaganje orožja — to so stvari, ktere stojé v drugej vrsti važnosti. Potrebno je poleg tega izogibati se onega večnega ponavljanja, da je hrabrost ona prirojena krepost, s ktero bode vojak vselej sovražnika premagal. „V resnici, takó pravi general T., kakor vse druge ljudi, tako tudi nas vojake neko živo, globoko in prirodno čustvo k ohranjenju samega sebe navdihuje. „Paucos viros fortes natura procreat. Bona institutione plures reddit industria“ (Malo hrabrih mož rodi priroda; po dobrem nauku jih več marljivost stori) — tako so rekali Romani. Naši vojaki imajo več ognja, več srčnosti mimo soldatov nekterih drugih narodov, pa tudi menj mirnosti in stalnosti nego drugi. Oni hodijo z neprimerljivo hitrostjo in živahnostjo naprej, ali oni prihajajo včasih tudi v nered. In to se godi najčešče tedaj, kedar njih glavarji, ki jih po krivem s prepričanjem pitajo, kakor da bodo nad sovražnikom tudi brez krepkega dela triumfirali; ali oni ga najdejo trdnega, trdovratnega, jako pripravljenega in namenjenega, ne udati se.

Govoreč o vojaki, zdi se nam primérno, preiskati neki predsodek, ki se je pri nas globoko ukoreninil, namreč predsodek, ka sivobrasti vojak (soldat á moustache grise) stoji nad mladim. Slednjega general Trochu prvemu neskončno predstavlja; jemu mlad vojak velja več nego stari. Poslušajmo njegove lastne besede:

„Koncem dveh let v službi pridobi si vojak takó imenovanega regimentovskega duha (esprit régimentaire); eno službeno leto pa mu dá nekaj več vojaškega duha (esprit militaire), kteri dela vojsko nepremagljivo. Tako postane on pravi „stari vojak“, ki pa je mlad človek. To je oni vojak, kteremu T. daje prednost. Taka armada, ki se s prejemanjem znamenitega števila najboljšega prebivalateljstva dežele po vrsti omlaja in ktera skoz to, da vsako leto neki del osvobojenih in izučenih vojakov oddaja in tako vsakih deset let okoli eden milijon vrlih državljanov v množino ljudstva nazaj pošilja, taka armada je najmogočnejše sredstvo javnega zaupanja.

Stari vojak s sivimi brkami, kteri po končanem svojem času v službi ostane in si v vojaškem stanu živež služi, še velja nekoliko v prvej dobi ponovljene svoje pogodbe; ali ker je služba za njega le pošelstvo, zato postane k času siten, prevzet in samoglašen. On se res da živahno vojuje; ali o svojih časih in kedar mu se gôdi, z neenako gorečnostjo, kar je že vsakega oficirja armade raznenađejalo. On rad sumi, se rad repenči, ne razumeva velikih kretanj, malo mara za velike napore in nagibe. Jegova čutila so tenkostim tuja; on postane pijanec, in kedar tudi

*) Izgovori Trochu.

so razpisane neposredne volitve za Česko. Ta naredba do smrti žali deželno avtonomijo in res je kar pišejo v tej zadevi „Nar. listy“: „Z neposrednimi volitvami razpisanimi za Česko se ne sega samo po samostojnosti tega kraljestva in se ne zbuja nepomirljiv upor samo med českim prebivalstvom; s temi volitvami se v nevarnost spravlja samostojnost tudi drugih kraljestev in dežel v neogorski polovici države, in komaj se motimo v svoji sodbi, ako že denes sodimo, da se neposredne volitve na Českem nemilo dotaknejo tudi Poljakov, Tirolcev, Slovencev in vseh onih ki se boré za samostojnost in lastno zakonitost svojih dežel in krajev.“

Soditi gré, da so „narodno-avtonomni“ poslanci vedeli, kaj so delali, ko so podpisali in oglasili znani svoj program. Soditi gré, da jim je kot resnim možem bila resna volja svoj program kolikor toliko izvršiti, da niso napisali samo nekoliko besedi za svoje volilce. Ako je temu tako, potem je treba, da tudi ravnaajo. Z neposrednimi volitvami je vlada nastavila sekiro na deželno avtonomijo. Kar si Giskra — kakor bi bil tudi rad — ni upal storiti, to je storil Potocki-Petrino. Naj se nam ne ugovarja, da so neposredne volitve omejene samo na Česko. Neposredne volitve so sprejete med pripomočke, s katerimi se bodo narodi gonili v državni zbor, s katerimi se bode podiralo še to malo avtonomije, kar je je deželam pustil poželjivi državni zbor. Načele denes rabljeno proti Čehom, rabilo se bo jutri proti Poljakom, Slovincem itd. Še se spominjamo sijajnih govorov, ki so se govorili med drugimi v kranjskem zboru proti neposrednim volitvam. Zdaj je čas, da besede dobodo meso. Avtonomistični poslanci imajo sveto dolžnost, da si brž ko brž rešijo vprašanje, kaj jim je storiti. Da nekaj morajo storiti, to je jasno. Mi bi želeli, da bi pozitivno odgovorili na vprašanje, ktero je te dni staval praški „Pokrok“ klicaje: „Kaj ko bi to brezkončno igranje „ustavne“ komedije, pri kateri morajo federalisti, naj si bodo že v večini ali v manjšini, vedno igrati le nalogo statistov, konečno začelo predsedati Tirolcem, Slovincem in morebiti tudi Poljakom — še ne obupamo nad slovanskim čustvom tega naroda —, in bi centralisti sami ostali v postavodajni kolibi, brez opozicije, brez upornikov?“ Čem bolj stvari ogledujemo, tem bolj se nam dozdeva, da je vlada našim poslancem odločila res samo nalogo statistov, in te ne smejo igrati, ako nočejo onečastiti svojih volilcev.

Mogoče, da je Potocki neposredne volitve samo

zato poskusil, da bi dokazal, ka je decemberska ustava neizvršljiva. Dobro! Potem naj avtonomistični poslanci prvi pokažejo, kaj mislijo federalistične dežele o dunajskem ustavovanji. Mála se nam res na steno absolutizem. Ne strašimo se ga; k večemu zamenjmo drag ustaven absolutizem za cenejši monarhični — dosedanje ustavovanje nam ni čisto nič obrodilo. Sicer pa se bodo na Dunaji menda dvakrat premislili, predno sežejo pa absolutizmu. „Nu — pravi česk list k temu — Izabela spanjska je bila, kakor zgodovina uči, po nesrečnih poskušnjah tudi vpeljala absolutizem — štirinajst dni poprej, predno se je prekucnil njen prestol.“

Dopisi.

Iz Ljubljane 9. oktobra. [Izv. dop.] (Druga slovenska predstava) v javnem gledališču, ktero napravi dramatično društvo bo v saboto 15. oktobra. Igrala se bo prvič večja igra resnega značaja, namreč „Grajščak in oskrbnik“, igrokaz v 4 dejanjih iz poljskega poslovenjen. Vse hvale vredno je prizadevanje dramatičnega društva, da hoče gojiti tudi resne igre in tako storiti en korak naprej k napredku mlade slovenske gledališke muze. Izvoljena igra je kakor za nalašč pripravljena, da se z njo prestopi na resnejše polje, ker ima poleg resnega dejanja marsikaj humorističnega v osebah oskrbnika in njegovega sina, ktera potuhnena namerjavata izpodrinuti in vničiti blagodušečega grofa in njegovo hčer, grofico Julijo, ter njenega zaročenca. Pozneje namerjava dramatično društvo še več resnejših iger spraviti na oder, med drugimi se pripravlja Miroslav Vilharjeva izvirna spevoigra v 3 dejanjih „Jamska Ivanka“ za predstavljanje. Izdatna podpora, ktero je naklonil slavni deželni zbor slovenskemu gledališču, preseda strašno nekaterim lačnim dopisunom nemških listov, kateri trobijo, da je bila prva predstava malovredna, in da je škoda lepih novcev, ki se trosijo za to. Akoravno res ni vse popolno in marsikaj pomankljivega pri slovenskih predstavah, tako slabe pa vendar le niso, kakor bi jih vi dopisuni radi razkričali, dokaz temu je navdušena prijaznost mnogega občinstva, ktero bode, kakor se nađejamo, tudi dalje ohranilo delavnemu društvu, ki stori kar je storiti mogoče, da se povzdigne dramatika slovenska. Korak za korakom pridemo tudi mi naprej, ako se podpiramo vzajemno, in prizanašamo eden dru-

gemu. Lačni krokarji pa naj krokajo, kar hoté, naše geslo je: Naprej!

Iz srednje Istre, 6. okt. [Izv. dop.] (Šolski nadzornik.) Od dne do dne smo pričakovali imenovanja novega šolskega nadzornika za našo ubogo Istro. Zastonj. Vlada še blezo vedno išče zanesljivega moža. Sicer sem zadnjič v Poreči slišal več mož imenovati, izmed katerih c. k. namestništvo v Trstu misli enega izbrati za to prevažno službo. Med temi so mi imenovali tudi take može, ki le za malo niso boljši in sposobnejši, kakor je naš sedanji deželni „Schlussinspektor“. Tako so zadnjič na Dunaji zbrani učitelji zvali našega deželnega nadzornika, ker v prevažnem zboru ni znal družega mežlati kot stereotipni „ich be- antrage Schluss der Debatte“!

Med dosedaj znanimi kandidati za nadzorništvo našega deželnega šolstva sem slišal imenovati Maška, Koljevina pa Klodiča: imena, ki deloma pričajo, da pri Tržaški namestnji ustavne pravice še niso dobile prave, žive moči, da je ravnopravnost raznih državljanov, raznih jezikov c. k. vladi še velik trn v peti.

Maška ali Maschka je blezo profesor pri eni gimnaziji v Trstu. Kot sin nekega uradnika je bil na Italijanskem odgojen in ne zna ne besedice niti slovenskega niti srbo-hrvaškega jezika. Kako se bi taki šolski nadzornik skladal z odličnimi zahtevami veljavne ustave in po njenih načelih narejenih šolskih postav. On bi ne bil v slovanskej Istri za nikakoršno rabo.

Coglievina je blezo poitaliančen Slovan s kvar-merskih otokov. Odpadnikov in takih potujčenih ljudi se je povsodi najbolj bati. Bil je popred vrednik oficialnega „Osservat. Triest.“ V tem namestniškem listu je služil že raznim sistemom. Plašč je obračal po najmanjšem vetru. Kar je denes hvalil, je jutri hudo grajal; kar mu je bilo za rešenje Avstrije dones neobhodno potrebno, mu je bilo jutri črez vse pogubljivo. Tega neznačajnega postopanja so se bili tržaški Italijani naveličali, zavijejo mu vrat. In tak neznačajnej hlepi po šolskem nadzorništvu! Da nima najmanjših pedagogičnih in didaktičnih zmožnosti, mi še omeniti ni treba. Vsaj skazal jih nikjer ni. Res lepa dejanska izpeljava šolskih postav nove liberalne dobe, ko bi c. k. ministerstvo tacega moža za šolskega nadzornika naredilo!

Tretji je Klodič, dosednji začasni šolski nadzornik goriške pokrajine. Med imenovanimi je v vsakem oziru gotovo najspodobnejši.

Iznova ima c. k. vlada priliko pokazati, kako zvršuje tako zvano liberalno ustavo in lastne postave.

nij v pijanosti, vendar je v nekem stanju nerednosti, ktero bi se smelo „stanje vinskega cveta“ imenovati. To spreminjanje prihaja od kazenskega dolgega bivanja, od pomanjkanja vseh dotik, po katerih bi v navadnem življenji ta človek bil mogel v sebi čustvo poštenosti in dostojnosti začutiti. Ako bi tedaj francoska armada svoje stare vojake pomnožila ter število drugih zmenjšala, ona bi od časa do časa videla svojo moč pogibati in s časoma bi postala strašno zrcalo nerednosti. —

Pri narodih, kateri so svojo večino z vojnam si pridobili, bila bi čast njih orožja in varnost njih dežele tisti dan porušena, od ktere ga bi vojaščina, izgubivši značaj osebne časno določene dolžnosti, postala dobič-karija vojakom, ki so v prevelikem številu pod zastavami ostareli. —

Ali vrnimo se k našim predlogom! Potem ko je podlaga glavnemu vspitanju položena, treba je vedne zmedenosti in zmešanosti odpraviti, kjer se taka nahajajo, in vse vojake enakim dolžnostim podvreči. Tudi je treba iz duha armad razvade dobičkarjenja izbrisati; vzbuditi z nova duh podložnosti Višim in rednosti, ter vsakemu vojaškemu poveljniku popolno oblast in popolno odgovornost zagotoviti, ktera je z njegovo oblastjo v zvezi, ter posebna načela za opravljanje vojaških povišanj (avancements) vvesti. Kajti v našej armadi biva preživahni tok čestihlepnih pred-sodkov. Zató je dolžnost previdnosti in modrosti za državo, ta tok pomirjati; ali ob enem temu toku tudi vse postavne izhode odpreti.

Poviševanje je res da, pravi T., trdnim zakoni-

tim pravilom podvrženo, ali k razumnemu upotrebljevanju teh pravil manjka načel. Predlogi in povišanja se vršé prepogosto pod utiski in v čuvstvovanji potreb trenutka, malokedaj iz previdnosti na bodočnost. Ali povišanje samo na sebi zadeva osobito vprašanja bodočnosti in jih tudi čisto posebno rešuje. Na Francoskem, na primer je vsaki oficir, ki je po vojskeji sreči ali drugače s častjo bataljonskega ali eskadronskega glavarja in to malo po 30. letu starosti obdarjen, že gotov, da on ne bi imel druge zasluge nekega dne celó divizijo koman-dirati, nego te, da je ono srečno stopinjo dosegel. In narobe, znano najspodobnejši oficir, ktere ga začetna služba ni bila sreči priljubljena, ne bi vedel razve v redkih slučajih iz množice drugih izstopiti in do viših poveljništev priti.

General T. želi, ne brez pričine, da bi država posebna povračila posebnim zaslugam in gotovim činom, n. pr. sijajnim delom, in ranam odločevala, in da bi povišanje ne bilo državina dolžnost za službo samo; ter da bi se v slednjem oziru odločno med oficirji razločevali tisti, ki imajo prihodnost bataljonskega glavarja, kolonela (obrista) in generala, primérjajoč pri tem stopinje povišanj vsakega oficirja velikosti njegovih sposobnosti, skušnjam, ktere si je pridobil in poročtvom, ktera obeta za opravljanje poveljništva.

Potem ko to storjeno, trebalo bi še vojaško upravo (administration) vrediti in pravila jej utrditi; trebalo bi priti k načelu in k dejanju, vojno med mi-rom pripravljati, in k temu koncu prihajajoč, posadke vsredotočati in mesta za vaje in kretanja pomnoževati.

Gledé na vojno je vredenja armade v od-

delke, divizije in brigade neobhodno potreba in popolnost, s ktero se to stori, ima na uspehe neskončni upliv. Prusi in Rusi nam v tem dajejo primér. Na Francoskem se razve v nekterih velikih središčih, kakor n. p. v Parizu, Lijonu in na šalonskem polji, kjer pa se naše vojske le bolj zbirajo nego uredjajo, podlage vojne, v osebnem takó kakor v stvarnem smislu, posamezne izgubivajo in so včasih v neskončnej meri razpršene. So pri nas taki obristi, ki v metežu združenega poveljstva in upravljanja sredi svojega regimenta sedeč, za več mesecev vseh svojih oddelkov niso videti utegnili, in torej tudi od teh niso videni bili. Generalom, katerim je poveljstvo divizij izročeno, je občevanje s svojimi ljudmi še težavnejše. O vredjenem zbiranju, o izmenjanji čuvstev in in nagledov, o razmérji raznih orožij, o vspitanji sploh, o kretanjih po priméru vojn sostavljenih niti nij pri nas govora niti vprašanja. To so nemogočnosti. In kader pride vojna, tedaj bi se vsa taka edinost mogla še le vstvarjati in se res še le vstvarja . . . v očigled sovražniku, med sem in tja tekanjem brez konca in kraja, ktero tekanje kakor mrzlica sprehaja armado, tako že udano upornosti in raztroševanju.

Iz tega se vidi jasno, kako potrebno je armadi vredenja v oddelke, kakor T. zahteva. Ali to še ni vse; trebalo bi še na zadnje za oddelke vsakošnega orožja, pravil poduka in kretanj (gibanj) predelati izdelavši je prostejša in primerivši jih potrebam sedanje vojne. Za zdaj bi trebalo sostavo pohote (pešcev) in konjenice popraviti. Več strelcev peških, več izbranih kompanij v pehoti, pa ne več kakor težke konjenice.

Iz Dunaja, 7. okt. [Izv. dop.] Mi Slovenci smo preveč nestrpni. Tako se o nas mora reči z Mirca Šafi-jem: vse vprek se kregajo, pa vendar skupaj živé. Zadnje „Novice“ so prinesle „zabavno berilo,“ kjer nek g. Bolé, v slovenskem slovstvu in časopisji dozdevaj neznan mož, in tudi v nobeni odvetniški komori potrjen „advokat“ izpoveduje, kaj je (če je?) kakor sam pripoveduje, od svojih prijateljev pod štirimi očmi pri vrčku pive čul. Bog mu daj vse dobro in nič hudega, ali nekaj nepotrebnega je storil, ogenj neteč, ki bi bil ugasnil sam. — Jaz nisem poklican in nočem zagovarjati ono Levstikovo pismo. A predno je g. Bolé Stritarja, lastnika „Zvona“ v zvezo z Efialtom dejal, bilo bi vendar dobro, da bi bil malo preudaril, kaj pravi. Čujem, da „Zvon“ neha ob novem letu, in to je naravno. Mož, ki je svoj čas, delo in denar žrtvoval, da je list ustvaril, kakor Str., ni zaslužil tacihih priimkov sosebno od g. Boleta ne, kteremu je pač po dozdanih dokazih laglje slabe dovptie delati o verzih brez apostrofov in o posnemanji Rousseau-a, nego samemu kaj na „leposlovnem polji“ producirati, izvemši morda slab okus kažoče, še v pelnicah ležeče prestave Kotzebueje igrice. Čemu jeza? Hajd' na delo národno, g. B., in drugi čas je, premladi nismo (saj so mlajši literarni delavci bili še le v prvi šoli, ko sm „mi“ že maturo imeli) ustvarite nov beletrističen list, „kovajte“, „zdrave“ pesmi z apostrofi (če so take boljše), novele, v kterih ne bo, za hudiča ne, nobenega ah-a, še menj pa oh-a, v kterih bodo sami železni značaji itd. — To bode tekmovanje, to bode najlepša in najrodovitnejša polamika! Quid statis otiosi! — literarnih delavcev je malo, množite jih sami s seboj! — Z deli si odgovarjamo, ne z osebnostimi. Če je dovoljeno, mislim da je oni Slovenec, kteri je kaj na slovstvenem polji storil za razvoj našega jezika, morda še zmerom več narodu koristil, če tudi sam pri sebi sodi, ka absolutizem ni priden, nego oni, ki samotarsko za narod samó jeso piha beroč neviščen članek v „N. fr. Pr.“, sicer pa se ne gane. —

Politični razgled.

Dunajska vlada se zopet enkrat prav pohlevno segovarja pred gg. ustavoverneži, kako je to, da ni razpustila deželnega zbora českega. Navadnemu razumu je sedanjí česki zbor in direktne volitve res vkupe nerazumljivo. Vlada pa pravi, da si je zato pri-

Poleg osebitih oddelkov treba samo dveh velikih korov: ene pehote linijske, sastavljene iz vseh pešcev armade, in ene konjenice lahke, sastavljene iz vseh konjenikov.

Odnášaje te predloge četirim glavnim načelom, vidi se iz njih vstajati čisto nova sistema prevredjenja vojske, v kterej se ne kaže nobena nova postava o novačenji in nobeno pomnoženje sredstev. Ali jasno je, da mora zakon o novačenji eden bistvenih podlag vojskega preobrazenja biti.

Gledé na novačenje (recrutement) general T. pri- raje vse sistemem le dvojim: 1) tistej, ktera vojaško službenost na vse mlade veljavne ljudi razteza, in 2) onej, ktera to dolžnost samo nekemu številu mladih ljudi nalaga, ali takó, da to število podaljšanjem službe razmérno pozmnóžuje.

Trochu je v teoriji za prvo sistemo, ktero ima Prusija; ali k vvedenju bi trebalo državi francoskej dolgih let mirú, da bi se prebivaljstvo tudi v drugem oziru preje odgojevalo. Druga sistema, naša (francoska) ima to prednost, da državi ni treba vedno k novačenju siliti, ampak ona celoto službe armade samo do šest ali sedem sedem sto tisoč ljudi vzdržuje.

Trochu misli, da je toliko število službujoče armade dovoljno. Temu ugovoru, da bi se lahko enkrat videlo en milijon ljudi proti nam marširati (kar se ravno sedaj godí) odgovarja on tako-le: „Dajte postavo javne blagosti, ktera se ima v dneih velikih pogibeljnosti izvršiti. Recite, naj tisti trenotek, ko je dežela v nevarnosti (kar se ravno zdaj godí) vsi stari vojaki od 28. do 40. leta v svojih regimentih na tista mesta stopijo,

hranila česki zbor, ker upa, da se bode vendar še dala s Čehi napraviti sprava. Čudno upanje! Najprvo Čehi razialiti, potem pa še spravo!

O delavnosti naših ministrov je zdaj znano, da pojde Potocki na potovanje okrevat se, Taaffe vodi neposredne volitve na Českem, Stremayr in Tschabuschnigg pa zopet zahajata k posvetovanjem ustavovernežev, ki so menda zgrevana „odpadnika“ zopet milostivo sprejeli med svojo čredo.

Centralna vlada na Francoskem je zopet odložila volitve za konstituanto. Vlada razlogov ni povedala, menda se boji domačih razporov.

Izpred Pariza ni posebnih poročil. Nemške obsadne armade se marljivo s tem pečajo, da utrjujejo vasi, grade in parke, kjer so se nastavile, da bodo bolj zavarovane proti francoskim krogam. Nemci jako marljivo delajo svoje baterije in so že dosti težkih topov v njih nastavili, tako da utegne v kratkem artilerija začeti svoje razdirajoče delo.

Oborožene čete francoske delajo nemški armadi mnogo sitnosti, zlasti se odlikujejo „france-tireurs“ južno od Pariza, kjer so si sicer nasprotné čete tako blizo, da se utegnejo vsak dan resno spopasti. Da morajo prostovoljne čete biti Prusom jako nadležne, vidi se iz tega, ker se je zažugalo 1 milijon kontribucije vsacemu okraju, kjer bi se take čete zasačile.

General Bazaine je skušal 7. t. m. prodrati iz Metz a in je napadel nekoliko pruskih divizij. Ali si je hotel le živeža poiskati, ali jo kreniti proti Parizu, ni določeno. Prusi so ga vrgli v trdnjavo nazaj.

Badenčani so 6. t. m. pri St. Rémy in Nompattetize premagali francosko četo 14.000 mož. S to zmago so si Badenčani svobodno obdržali pot proti jugu. —

Iz Brusela naznanja telegraf: St. Quentin, dasiravno odprto mesto se je vspešno branilo proti napadu Prusov. Mestni prefekt je prebivaljstvo sklical k orožji in ljudstvo se je zbralo v ogromni množini. Ena barikado v predmestji so pet ur branili proti Prusom, ki so konečno odšli. Branitelji so zgubili nekoliko svojih ljudi, prefekt je ranjen, vendar so Prusi mnogo več trpeli in zgubili. V mestu je veliko veselja.

Eden bruselskih časnikov poroča, da tekó med Nemčijo in Napoleonom dogovori, kterih se udeležuje tudi Avstrija in Rusija, kteri imajo namen, kader pade Pariz, Napoleona tjekaj nazaj peljati, ko bi v Parizu ustanovljena državna oblika eni omenjenih držav ne bila po volji. Tudi bi se papežu

kjer so služili, . . . naj potem tudi ljudje tiste starosti platijo dolžnost svoji državi, in Vi ste celi krepki národ poklicalí k brambi svojega zemljišča. Taka postava, dobro prevideni arzenali in imeniki okrajnih vojakov Vam bodo zadostovali, ta veličastni in slovesni klic k orožju životvoriti. In Francija bođe dobro čuvana!“

To so zadnje besede knjige generala Trochu-ja, ktera je delo ostroumnega in proroškega filozofa, izvrstnega vojaka in odličnega pisatelja. —

Tako piše pariška „Illustration“. Iz zanimivega spisa se vidi, v kakem stanji je bila francoska (po krivem takó slavljena) armada; na dalje se vidi, kakov mož je sedanjí poveljnik imenitne trdnjave pariške, pa vidi se tudi, da bi mož, ki je sam za preobrazenje francoske armade pred dvema letoma zastoj tinto prelil, moral zdaj čudeže delati, ko bi arnadi novo vstvarjenej mogel pečat svojega duha vtisniti in Francijo rešiti. To pa je gotovo, da so se Trochujeve ideje točno vresničile, in če praje niko ni hotel na odločnem mestu k njegovim reformam pristopiti, morala bode to Francija zdaj ali vsaj po vojski storiti, ker je puhlost prejnjé sisteme sama se v strašnej luči pokazala, sistema pruska pa, ktero T. priporoča, v sijajnem svitu. Tako se kratkovidnost nad vladarji in národi vselej maščuje, in kader je prepozno, zidajo se velikim idejam žrtveniki. Da se bode tak mož, kakor Trochu, gotovo dobro držal v Parizu, ako mu diplomacija in izdajstvo žil ne prereže, tega se trdno nadejamo. V luči Trochujevih misli nas pa daljni razvoj te velikanke vojske tem bolje zanima. X.

vrnile njegove dežele nazaj. Isti list vé povedati, da je potoval Peter Bonaparte na Angležko, da bi tam delal za restavracijo ujetega Napoleona. Dunajski listi se jako srdé nad tem in tudi bruselski list je svoje novico oglasil precej previdno in nedoločno. Vendar bi bilo predrzno za zdaj novici vso veljavo odrekati, zlasti ker se nekaj podobnega čuje tudi iz Rima. „N. f. P.“ ima od tam telegram, ki se glasi: „Kardinal Antonelli si prizadeva, da bi razrušil sedanje prijateljstvo med Italijo in Prusijo; Antonelli je bajé pruskemu poročniku v Rimu razkril mnogo posameznosti, ki se tičejo skrivnih dogovorov med francoskim poročnikom Malaretom in princem Napoleonom. Papež je razposlal okrožnico do vseh katoliških držav. Papeževim nuncijaturam se je na dalje v posebnih pismih naročilo, naj vse poskusijo, da pregovoré dotične vlade, naj bi papežu povr-nile njegove prejšnje dežele. Okrožnica in ona pisma se za zdaj še ne bodo objavila.“

Garibaldi je bajé prišel v Marseille. To bi utegnilo biti povod razporu med Prusijo in Italijo, ker Prusija trdi, da je Italija grešila proti neutralnosti, ker je pustila Garibaldija na francoska tla.

Mazzini se bode dél v obtožni stan zaradi konspiracij in zaradi poskušnje sedanjo vlado uničiti.

Razne stvari.

* (Prebivalcev) je po zadnjem številjenji leta 1869 v avstrijsko-ogerskej državi 35.943.592 duš in sicer 17.797.610 moškega, 18.145.982 pa ženskega spola. Od tega jih spada na dežele zastopane v državnem zboru 20.420.041, na ogerske dežele 14.326.364 in na vojaško granico 1.197.187. V celej državi živi tedaj na □ milji 3298, a v Cisalpaniji 3881 duš memo 2837 duš v Transalpaniji. Najbolj redkoma žive ljudje na Koroškem, Tirolskem in Solnograškem, kjer jih še 2000 ni na □ milji. Gledé spolov je najbolj zanimiva vojaška granica, ker je tam 606.681 moških a le 590.506 žensk, tedaj se krasni spol zelo obraja. — Dežele po kterih stanujemo Slovenci štejejo: Štajarska 1.131.309, Koroška 336.400, Kranjska 463.273 in Primorsko 583.535 prebivalcev. Od leta 1957, ko je bilo predzadnje številjenje, se je tedaj pomnožila Štajarska za 74.536, Koroška za 3.944, Kranjska za 11.332 in Primorsko za 62.45.

* (V arhivu) deželne vlade v Ljubljani se nahaja od leta 1825 okrožnica od ministerstva — dan in številka sta nam šla v zgubo — v kterej se nalaga vsem uradom, naj skrbé, da dobijo kolikor mogoče narodnih melodij, naj jih pazljivo zapišejo in potem pošljejo na Dunaj nekemu muzikalnemu zavodu menda „Gesellschaft der Musikfreunde“. Iz tega se razvidi, zakaj se nam časi marsiktera na Dunaji stavljenja pesem zdi tako domača — ker se je ravno pri nas vzela na posodo (?). Vidi se pa tudi, kako se je v nekdanjih dobrih starih časih razpolagalo z duševnimi pridelki narodov, ter da so že nekda naši iskri napevi sloveli na široko.

* (Slov. časopisje). Iz zanesljivih virov čujemo, da se delajo pri lavantinskem škofijstvu priprave, da bi se po novem letu izdajal slovensk političen časnik, pisan v konservativno-katoliškem smislu. Dobiti bi imel obliko graškega „Sonntagsbote“. Namen mu bode nasproti stopiti zlasti nemškutarskemu „Slobodnemu Slovincu“, kterega še zmerom vreduje slovenščine čisto nezmožen vrednik. Slišimo, da hoče lavantinski škof v dogovore stopiti z lastnikom „Slov. Gospodarja“, kterega bi rad dobil v svojo last. — Tako daleč bi mogli popolnoma zadovoljni biti s škofovim listom. A ko smo bili to že spisali in tiskarnici izročili, došla nam je novost, ki nas je naravnost rečeno — ustrašila. Pri zadnji pastoralni konferenci v Mariboru je bila dana za izdelanje naloga o „političnih društvih.“ Kaplan, ki je svojo nalogo bral, je med drugimi razvijal, da je treba kmeta vzbuditi do zavesti, ka je Slovenec. Nazoči škof seže kaplanu v besedo rekoč: „Pustite politiko, ostanite pri stvari.“ In visok duhovnik, ki ima veliko besedo govoriti pri izrejanji duhovske mladine, je med razgovorom o navedeni nalogi rekel: „Kaj še! kmeta vzbujati!

kmet naj ostane, kakoršen je; on je za to tú, da moli roženkranc, da plačuje davke in da pridno uboga." Mož, ki je te orožene besede govoril, je poleg vsega tudi škofov „leibžurnalist.“ Ako ima novi škofov list biti vredovan po načelih, ki jih je tú izrekel omenjeni visoki gospod, potem je pač bolje, da nikdar njegova prva številka ne zagleda belega dne.

(Akademični kipar Moric Hölzl) v Mariboru je nedavno izdelal gotičen altar, kterega je postavil v podružnici sv. Martina, župe št. kancijanske na Koroškem. Delo se odlikuje vsled svoje priprostosti in umetne izvršbe. Posebno dobro je izdelana velika statua sv. Martina, ki se naslanja na križ, na katerem je cela slika Kristova v znani tipični obliki. Na vsaki strani kleči moleč angelj. Altar je motljivo podoben kamnitemu. Pozlačenje je prav dobro in na pravem mestu napravljeno. Marljivi umetnik Hölzl zasluži, da ga priporočamo širjemu okrogu.

* (Cenik lesa) v Trstu franko na kolodvor postavljenega, 8. oktobra:

žaganice koroške $\frac{10}{14}$	za 100	—	gld. 86	do gld. 90
" " $\frac{8}{12}$	" 100	—	" 62	" 66
" štajarske $\frac{10}{14}$	" 100	—	" 65	" 70
" " $\frac{8}{12}$	" 100	—	" 50	" 55
" kranjske $\frac{10}{14}$	" 100	—	" 56	" 60
" " $\frac{8}{12}$	" 100	—	" 46	" 50
„Skurete“ koroške $\frac{10}{14}$	" 100	—	" 68	" 70
" štirske	" 100	—	" 60	" —
" kranjske	" 100	—	" 50	" —
„Morali“ (late) $\frac{2}{3}$	" 100	—	" 42	" 60
" $\frac{2}{3}$	" 100	—	" 24	" 30
" $\frac{4}{4}$	" 100	—	" 60	" 100

Koroški les se prodaja prilično v južno Italijo, od koder nam ladje z letošnjimi pridelki ravno zdaj dohajajo pogostoma. Štirska in kranjska roba se je v ceni bolj umaknila nego koroška, ker se v Aleksandrijo in Griko — kamor se je najbolj oddajala — prodaja prav malo. — Na vsaki način ima francosko-pruska vojna nekoliko škodljivega vpliva na lesno trgovino.

* (Cenik živeža in pridelkov) v Trstu 8. oktobra:

Vagan pšenice	gld. 5.30
" koruze	" 3.70
" ječmena	" 2.50
" ovsa	" 2.20
cent moke, najfineje, cvetne (Kaiser Auszug)	" 9.50
" " cvetne (Auszug)	" 7.50
" " navadne (Mundmehl)	" 4.75
" otrobov, debelih	" 2.85
" " drobnih	" 3.25
" fižola, zelenega, finega	" 6.50
" " srednjega	" 6.—
" " rudečega, finega	" 5.75
" " srednjega	" 4.40
" " belega, finega	" 5.75
" " mešanega	" 4.35
" masla	" 52.50
" masti	" 42.—
" špeha	" 36.50
" slame	" 2.—
" sena kravjega	" 2.10
" " konjskega	" 1.80

Listnica vredništva.

G. x. y. v Ljubljani: Mi Vašega imena nismo nikomur imenovali, tudi stalnemu sodelavcu ne. Kdor Vas je spoznal, spoznal Vas je z Vaše pisave. Zatorej ne pustite pisanja: pišite nemški, mi bomo čisto prosto prestavljali slovenski: in potem naj si vohuni glave belijo kolikor jim drago. Zdravo!

Dunajaka borsa 10. oktobra.

Enotni drž. dolg v bankovcih	56 fl. 65 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	66 " 25 "
1860 drž. posojilo	92 " — "
Akcije narod. banke	709 " — "
Kreditne akcije	254 " 50 "
London	124 " 45 "
Srebro	122 " 15 "
Napol	9 " 92 "

Izdatelj in vrednik Anton Tomšič.

Deske

za deželne toplice v Slatini.

Za imenovane toplice se potrebuje za leto 1871 tružnih desek (Kistenladen, colarce) in sicer:

4500	po 12"	širokih	2°	dolgih
3000	" 10"	"	2°	"
2000	" 8"	"	2°	"

1000 pa navadnih desek (Gemeinladen).

Kdor želi to prevzeti, naj svojo dotično ponudbo

naj dalje do 20. oktobra t. l. pri tamošnjem voditelstvu predloži, kjer so tudi natančnejše pogodbe v pregled. (1)

Nadzorništvo deželnih poslopij.

V Gradcu, dné 7. oktobra 1870.

Prav lepi novi orehi, tenkih lupin, na zraku, ne na peči posušeni, dobro suhe kolikor mogoče nedimnate **slive**, in velike suhe **tepke** po najbolji ceni zmerom kupujejo

Roman Pachner in sinovi
v Mariboru.

Oznanilo.

Podpisani čestitemu občinstvu naznanja, da je dobil veliko partijo jesenske in zimske **obleke** za gospode in otroke iz c. k. priv. Presburske fabrike za možko obleko. On si dela upanje, da bode obilo obiskovan, ter obeta prav po ceni prodajati, in tudi moderno krojo ter solidno delano trišno blago.

V Gorici, 20. septembra 1870.

(2)

S spoštovanjem udani
Jožef Potatski.

Na tisoče ljudi

ima zahvaliti svoje lepe lase edinemu, najzanesljivejšemu in najboljemu

pripomočku za lasno rast

(haarwuchsmittel).

Ni je stvari, ki bi lase na glavi bolj branila in v rasteuji podpirala,

kakor po vsem svetu tako znana in sloveča, od mediciničnih avtoritet preskušena, z najsijajnejšimi in čudovitimi vspehi kronana, od Nj. c. kr. apostolskega veličastva cesarja Franza Jožeta I. avstrijskega,

kralja ogerskega in českega itd. z izključljivo c. kr. privilegijo za ves obseg c. kr. avstrijskih držav in vseh ogerskih kronovin s patentom 18. novembra 1865, št. 15.810,1892 odlikovana.

Resedina pomada za kravžljanje

(Reseda-Kräusel-Pomade),

pri ktere redni rabi se celo najbolj gola mesta na glavi popolnoma z lasmi obrastejo, sivi in rudeči lasje dobe temnejšo barvo; ona lasna tla čudovito okrepeča, popolnoma in v malih dneh odpravi vsakojak oprhljanje in luskinanja, za vselej in v kratkem ustavi izpadanje las, daje lasom naravno svetlobo, lasje dobijo

valovito podobo,

in jih brani, da v pozno starost ne osive.

Zarad svoje jako prijetne vonjave in krasne zunanje oblike je poleg vsega kinč najfineji toaletni mizi.

Cena ene steklice s podukom (v 7 jezikih) 1 gld. 50 kr., s poštnim pošiljanjem 1 gld. 60 kr. a. v

Profajalci dobé dostojne odstotke.

Fabrika in glavna centralna razpošiljavna zaloga za drobno in debelo pri

Karlu Polt-u

parfumeur-ju in lastniku večih c. kr. privilegij na Dunaji, Hernals, Annagasse 15, v lastni hiši, kamor naj se pošiljajo vsa pismena naročila, in kjer se naročila iz provinc za poslan gotov denar ali proti poštnemu povzetju najhitreje izvršujejo. (1)

Glavne zaloge so edino pri gospodih:

Viktor Grablowitz, lekarju „zum Mohren“ v Gradcu, Murvorstadtplatz;
na dalje pri

Eduardu Mahru, dišavarskemu kupcu v Ljubljani, trgovcu z nirnberškim blagom v Beljaku
in A. Hudelist v Celovcu.

N.B. Kakor pri vsakem izvrstnem fabrikatu, poskušajo se tudi pri tem že ponarejanja in pačenja; torej prosimo, naj se kupci obračajo le na gori omenjene zaloge in naj pravo Resedino pomado za kravžljanje od Karla Polta na Dunaji izrečno zahtevajo, kakor naj tudi pazijo na gori tiskane marke.

Lastniki: Dr. Jože Vošnjak in drugi.

Tiskar Eduard Janschitz.